

Дистанційне навчання в умовах пандемії: труднощі та переваги

Шиліна Наталія Євгенівна¹

Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, Одеса, Україна

E-mail: shylinanatalia@gmail.com,

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-3798-3018>

Стаття присвячена проблемі дистанційної освіти, а саме навчання і виховання в умовах пандемії. Показано актуальність застосування нових комп'ютерних та інформаційних технологій навчання; зв'язок інформаційних технологій з поколінням «Z» як головна ідея виховання людини майбутнього. порушується питання коронавірусної епідемії, яка змусила екстрено перебудувати усі сфери соціального життя людей усього світу. У зв'язку з цим актуальною стає проблема глобального переходу на дистанційне навчання в умовах жорсткого карантину. Авторкою проаналізовано вітчизняний та зарубіжний педагогічний досвід дистанційної освіти. Серед вітчизняних авторів означену проблему досліджували О. В. Кузнецова, Є. Н. Науменко, О. Оніщенко. Власне О. В. Кузнецова виокремлює переваги та недоліки дистанційного навчання. Зарубіжні дослідження виокремлюють технічні проблеми онлайн-освіти, а також проблеми, які виходять за рамки сфери техніки. Це такі проблеми, як: можливість спілкування та гри дітей обмежена середовищем в Інтернеті. Ці елементи є критично важливими для здатності учнів розвивати емоційний та соціальний інтелект. Вчителі намагаються доставити персоналізовані вказівки учням у віртуальних умовах, натомість відповідальність покладається на батьків, які можуть не дотримуватися цього завдання. Метою дослідження було проаналізувати умови дистанційного навчання за такими критеріями: організаційно-методичне забезпечення, технічне забезпечення, труднощі психологічного характеру на прикладі ОНАЗ імені О. С. Попова. Проаналізовано наявність нормативних документів та забезпечення дистанційного контенту; застосовано метод опитування 80 викладачів та 150 студентів, виявлено, по-перше, якими онлайн-ресурсами найчастіше користуються викладачі під час дистанційної освіти, по-друге, з якими труднощами технічного і психологічного характеру стикаються учасники освітнього процесу. Дані проаналізовано і занесено у таблицю.

Ключові слова: дистанційне навчання, інформаційні технології, інфокомунікації, покоління «Z», дистанційне навчання в умовах карантину, пандемія, CoVID-19, коронавірус, онлайн-ресурс, онлайн-платформа, технічне забезпечення навчання.

Вступ. У XXI столітті науково-технічний прогрес у світі кардинально змінив життя мільярдів людей. Швидка поява та розвиток нових технологій, нових засобів зв'язку через систему Інтернет, привели до того, що людина постійно розвиває та вдосконалює свої навички у сфері засобів масової інформації та соціальних мережах, тому останні почали відігравати ключову роль у соціалізації та міжкультурних процесах, спілкуванні.

Нові покоління – так звані покоління «зет» та покоління «альфа» – люди, які народились у XXI столітті у період цифрової революції, вже не уявляють свого життя без мережі Інтернет та різноманітних гаджетів, які з'являються в їхньому житті навіть раніше, ніж традиційне безпосереднє спілкування (Кулакова, 2014; Лумпиева, Волков, 2013).

Тому ідея формування людини майбутнього щільно пов'язана саме з інформаційними технологіями, з єдиним відкритим простором з повним доступом до будь-якої інформації та з новими засобами комунікації в мережі Інтернет.

Природно, ці глобальні процеси торкнулися і системи освіти, однієї з основних засад соціалізації особистості, інтеграції соціального досвіду і формування індивідуальності. Оскільки освіта на сучасному етапі суспільного розвитку насамперед спрямована на забезпечення адаптації людини до умов довколишнього середовища, вона не може не враховувати нові інформаційні технології, тому одне із її спрямувань – це часткова або повна зміна методів навчання і виховання.

У сфері освіти було впроваджено нові засоби навчання, а задіяні нові комп'ютерні та інформаційні технології стали важливим складником сучасної системи освіти на всіх етапах і рівнях. Для процесів

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії, психології та педагогіки Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку

групового навчання натеper стали більш поширеними автоматичні перегляди на великому екрані, де інформація може відображатися з комп'ютера, який, у свою чергу, може бути підключений до локальних або глобальних комп'ютерних мереж. Такий тип проєкційної системи дозволяє в міру можливості об'єднувати слухачів на тисячі кілометрів, створювати групові відеоконференції і організувати дистанційне навчання.

Натомість, незважаючи на активне впровадження нових технологій освіти, у багатьох школах та ЗВО залишаються поряд з новітніми і традиційні засоби навчання, що свідчить про те, що не завжди техногенні та технологічні зміни збігаються з темпами трансформації мислення та свідомості користувачів, не завжди вистачає ресурсів до повного переходу до нової системи освіти.

Актуальність дослідження зумовлена надзвичайним станом, який охопив усі країни світу та змусив екстрено переналаштовувати всі соціальні системи.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження стала проблема переходу на дистанційні форми навчання і виховання в умовах розповсюдження коронавірусної інфекції та недостатньої готовності як з боку адміністрації, так і з боку вчителів та учнів, дослідження наявних онлайн-ресурсів та ступінь його використання викладачами, труднощі та переваги дистанційного навчання.

Епідемія CoVID-19 вразила багато країн світу та майже всі аспекти суспільного життя. Впровадження карантинних заходів вимагало у швидкому темпі перебудувати всі соціальні сфери життя і система освіти не стала винятком. Соціальна ізоляція і донині залишається способом боротьби з коронавірусною інфекцією, запобіжні заходи вимагають повного або майже повного закриття освітніх закладів та супутньої інфраструктури.

Екстрений перехід навчання на дистанційну форму в умовах пандемії суттєво відрізняється від добре спланованого онлайн-навчання на основі відкритих онлайн-курсів. Освітні установи змушені віддалено працювати зі студентами, щоб зменшити ризики передання коронавірусу.

Під загрозою розповсюдження вірусу коронавірусу багато університетів, коледжів та шкіл перейшли на дистанційну освіту, за якої всі очні заняття, включаючи лекції, практичні та навіть лабораторні заняття за наявності віртуальних аналогів, інтегровані в Інтернет-середовище.

За таких умов виникає нагальна потреба різкого переходу до виключно дистанційних форм навчання. Державні службовці, директори освітніх закладів, викладачі, а також самі учні, студенти та їхні батьки швидко адаптуються до нового освітнього середовища та різних форм віддаленої взаємодії.

Такий різкий перехід на віддалену освіту – захід вимушений і непередбачуваний у часі. Не всі заклади середньої та вищої освіти були готові до цієї кардинальної перебудови освітнього процесу з погляду на об'єктивно різний рівень розвиненості інформаційної інфраструктури, забезпеченості дисциплін електронними освітніми ресурсами і готовності викладачів до використання цифрових платформ і сервісів в освітньому процесі.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження проводилось на базі Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова (яка з 02.01.2021 перейменована на Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку) із травня 2020 по грудень 2020 року. Використовувались такі методи, як спостереження, опитування. В опитуванні взяли участь 80 викладачів та 150 студентів ОНАЗ імені О. С. Попова.

Результати дослідження. Чимало зарубіжних і вітчизняних досліджень присвячено проблемі віддаленого навчання. Так, О. В. Кузнецова зазначає, що дистанційне навчання має свої переваги та недоліки. Серед переваг авторка виокремлює:

- можливість студентів поєднувати навчання та роботу; насправді це важлива причина для вибору такого типу освіти, особливо для тих, хто вже вирішив здобувати вищу освіту в молодому віці;
- не потрібно щодня ходити до освітнього закладу, що, у свою чергу, зменшує фінансові витрати і дає можливість отримати диплом, навчаючись в інших містах чи іноземному університеті;
- студенти з особливими освітніми потребами також мають можливість здобути освіту;
- зменшення залежності студентів, які спроможні здобути освіту самостійно, від системи навчання в освітніх установах;
- можливість участі студентів в управлінні процесом їхнього навчання: вибрати час, місце, темп навчання, визначити швидкість вивчення матеріалів відповідно до особливостей їхнього мислення, пам'яті, способу життя;
- зростання відповідальності учнів за своє власне навчання;
- дистанційне навчання дозволяє охопити велику кількість студентів, тобто збільшити цільову аудиторію (Кузнецова, 2015).

Авторка зазначає і недоліки. Серед них:

- студенти не завжди мають можливість особисто зв'язатися з викладачем, тобто зменшується індивідуальний підхід до учня;

- відсутня можливість навчатися безпосередньо у групі, а, отже, будувати стосунки в колективі (із викладачами, однолітками, адміністрацією освітньої установи), виступати перед аудиторією. «Фізична присутність школярів у класах сприяє їх залученню до процесу навчання, а також розвитку їхнього емоційного і соціального інтелекту» – зазначає Business Insider (Hirsh Chitkara, 2020);

- не кожен професію можна опанувати дистанційно (наприклад, медичні спеціальності);

- студентам часто важко мотивувати себе до самостійної роботи, не вистачає довільної уваги. Не кожен студент знає, як підтримувати мотивацію до самостійної роботи. Особливо це стосується перших курсів, де постійний контроль з боку викладачів ще залишається невід'ємним складником процесу навчання;

- студенти не мають можливості порівнювати проміжні результати свого навчання з результатами інших студентів;

- відсутність емоційного складника у поданні матеріалу, що впливає на рівень його запам'ятовування;

- відсутність диференційованого підходу до студентів із різним рівнем знань;

- велика спокуса постійно користуватись пошуковими системами, а не формувати власну систему знань та уявлень про предмет;

- великі матеріальні витрати: технічне обладнання, програмне та апаратне забезпечення, підготовка спеціалізованого персоналу, а також, як повідомляють іноземні дослідження – непристосованість житла студента до проведення занять (Hirsh Chitkara, 2020). «Найпоширеніша причина, чому діти не залучені до навчання, – брак технічних засобів (25% тих, хто не вчиться дистанційно) або Інтернету (виїхали за межі міста до бабусі в село або на дачу)» – зазначає в своєму дослідженні О. Оніщенко (Оніщенко, 2020).

Серед безкоштовних онлайн платформ дослідники та вчені виокремлюють такі:

АТutor є вільна web-зорієнтована на систему управління навчальним контентом, розроблена з урахуванням ідей доступності й адаптованості. Викладачі можуть швидко зібрати, структурувати зміст навчального матеріалу для проведення занять онлайн.

Claroline (Classroom Online) – платформа побудови сайтів дистанційного навчання, створена з урахуванням побажань викладачів. Додаток було створено в інституті педагогіки і мультимедіа католицького університету в Лувені. Claroline дозволяє створювати уроки, редагувати їх зміст, керувати ними. Додаток включає у себе генератор вікторин, форуми, календар, а також каталог посилань, систему контролю за успіхами учня, власний модуль авторизації.

Наступна платформа – LAMS. В її основу покладено результати роботи Відкритого університету Нідерландів (Open University of the Netherlands – OUNL). На основі такої специфікації була створена «Система управління послідовністю навчальних дій» Learning Activity Management System (LAMS). LAMS надає викладачам візуальні засоби для розробки структури освітнього процесу, що дозволяють задавати послідовність видів освітньої діяльності. LAMS є революційно новим додатком для створення і управління електронними освітніми ресурсами.

OLAT – розробка системи розпочалася ще в 1999 році в Цюрихському університеті у Швейцарії, де вона ще й досі залишається основною освітньою платформою електронного навчання.

Open ACS (Open Architecture Community System) – це система для розробки масштабованих освітніх ресурсів. Вона є основою для багатьох компаній та університетів, які використовують технології електронного навчання.

Платформа, яка набирає популярності у нашій країні, – Moodle. Це середовище дистанційного навчання, призначене для створення якісних дистанційних курсів. Цей програмний продукт використовується більш, ніж у 100 країнах світу університетами, школами, компаніями і незалежними викладачами. За своїми можливостями Moodle не поступається відомим комерційним системам управління освітнім процесом, тоді як вигідно відрізняється від них тим, що поширюється у відкритому форматі, це дозволяє налаштувати її під особливості кожного освітнього проекту, доповнити новими сервісами (Науменко, 2013).

Онлайн-інструмент MyEnglishLab пристосований для змішаного навчання, що передбачає використання традиційного підручника в поєднанні з інтерактивними онлайн-завданнями – Blended Learning.

Унікальний за своєю суттю додаток ePanel є корисним і може значно полегшити викладання. Він містить аудіо- та відео матеріали, підручники та навчальні посібники, документи планування тощо, що дозволяє отримувати миттєвий доступ до нових курсів (Іваненко, Тищенко, 2020).

Процес переходу до дистанційних форм навчання висвітлив низку труднощів організаційно-методичного, технічного та психологічного характеру, що вимагало якомога швидшого їх вирішення. Проаналізуємо їх.

Пандемія різко змінила ставлення людей до дистанційного навчання. Якщо раніше до нього ставились скептично, як до «недоосвіти», то карантин змусив шукати нових форм і засобів організації навчання на відстані. Первинне заперечення і падіння якості навчання змінилося новим усвідомленням необхідності шукати шляхи вирішення проблеми, яка виникла. Вчителі та викладачі відзначали, що пандемія змусила їх вдосконалювати свої навички, засвоювати роботу на нових інформаційних платформах, шукати нестандартні рішення та оволодівати новими технологіями. Це сприяло зростанню творчої активності викладацького складу та оновленню й перегляду навчального матеріалу щодо огляду його нової презентації. Крім того відбуваються зміни в адміністрації та адміністративних системах шкіл та університетів.

Щодо труднощів організаційно-методичного характеру, то для реалізації освітнього процесу на відстані освітні організації повинні вирішити кілька ключових завдань: по-перше, визначити основні ресурси для учнів та їхніх батьків для впровадження адміністративних та дистанційних процесів навчання, по-друге, обрати інструменти та обладнання для організації освітньої діяльності, по-третє, визначити типи робіт студентів зі змістом навчальних матеріалів, а також завданнями для самостійної роботи та контролю-вимірювальних матеріалів та, по-четверте, означити шляхи та типи організації зворотного зв'язку учнів та викладачів для перевірки результатів освітньої діяльності (Лист МОН, 2020).

Наводимо систему онлайн навчання в Одеській національній академії зв'язку ім. О.С. Попова (з 02.01.2021 року перейменовано на Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку – ДУІТЗ):

1. Основним джерелом інформації для студентів та викладачів про організацію навчання та впровадження процесу дистанційного навчання був веб-сайт академії, а, власне, виділений розділ, присвячений e-learning (дистанційному навчанню). Цей веб-сайт містить інформацію про нормативний характер організації дистанційного навчання, зокрема: положення про дистанційне навчання в Одеській національній академії зв'язку імені О. С. Попова; методичні рекомендації щодо формування дистанційних курсів та використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі ОНАЗ імені О. С. Попова (надалі ДУІТЗ).

2. Інструменти та інструменти для організації освітньої діяльності обирали організацією на основі основних технічних та фінансових можливостей, якими володіє сама організація, викладачі та студенти. До таких засобів, крім доступу до комп'ютерної техніки та Інтернету, належать: цифрові навчальні платформи, джерела інформації, телекомунікаційні послуги, доступні для впорядкування освітнього процесу, в тому числі ті, що реалізують завдання електронного щоденника учнів, загальні Виконання вказівок та завдань для самостійної роботи. Взаємодія в режимі обміну текстом, файлами, аудіо та відео.

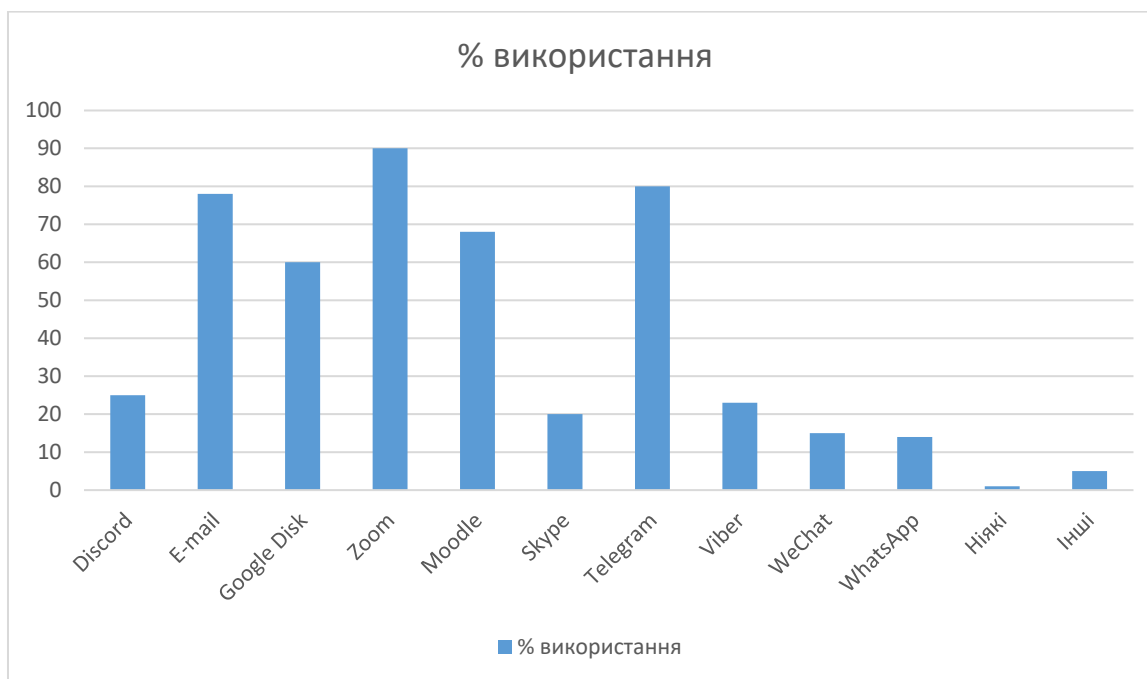
В ОНАЗ імені О. С. Попова (на момент закінчення статті ДУІТЗ) у якості джерела освіти розроблено систему Moodle, яка містить: платформу для проведення відеоконференцій; доступ до нормативних документів, освітніх програм з кожної спеціалізації, освітніх та робочих програм з кожної дисципліни; доступ до електронних лекцій та семінарських занять як у відео- так і в текстовому форматі; рекомендації щодо роботи з джерелами інформації та освітніми платформами, списки джерел інформації про освіту, посилання на доступ до джерел інформації, освітніх платформ та інструментів, що безпосередньо реалізують завдання забезпечення процесів дистанційного навчання; розклад занять і консультацій; постійний зв'язок із менеджерами спеціальностей.

3. Форми роботи студентів із змістом навчальних матеріалів, а також завдання для самостійної роботи та контролю-вимірювальних матеріалів включають: роботу з підручниками та запис у зошити, роботу з електронними ресурсами, підготовка рефератів, резюме та презентацій, відеоконференцій, веб-семінарів, навчальних посібників на платформах цифрового навчання, електронних тестів та інших ресурсів, доступних для закладів, викладачів та студентів.

4. Методи організації зворотного зв'язку з учнями та викладачами для перевірки результатів освітньої діяльності реалізуються за допомогою електронної пошти, платформ Moodle та Zoom, месенджерами Viber, WhatsApp, Telegram та WeChat (для іноземних студентів).

Для проведення аналізу щодо інформаційних ресурсів, якими користуються викладачі, нами було опитано 80 викладачі ОНАЗ імені О. С. Попова. Результати показали, що лідером стала платформа Zoom (див. Діаграму 1.)

Діаграма 1

Як видно з діаграми, 90% респондентів, означену платформу активно використовують для онлайн лекцій та конференцій. На другому місці Moodle через сайт освітнього закладу – 68%, Discord та Skype використовують відповідно 25% і 20%.

Для організації роботи зі студентами часто використовуються месенджери: Telegram (80%), Viber (23%), WeChat з іноземними студентами (15%), WhatsApp (14%)

E-mail (78%) та Google Disk (60%) використовуються для пересилання матеріалу (конспектів лекцій, готових робіт студентів для перевірки).

Не використовують інформаційні ресурси 0,4%. Це викладачі, які працюють з іноземними студентами здебільшого аудиторно. Та 5% використовують інші інформаційні ресурси.

Для реалізації нових форм дистанційного навчання окрім методичного забезпечення необхідна наявність технічних засобів освітньої діяльності як у студентів, так і у викладачів, як-от: комп'ютери чи ноутбуки з останньою версією операційної системи, наявність відеокамери та мікрофона для участі у відеоконференціях та, звісно, вміння працювати в різних додатках та на різних платформах, а також вчасна абонентська плата за мережу Інтернет та світло.

Було опитано 80 викладачів та 150 студентів ОНАЗ імені О. С. Попова щодо технічної забезпеченості дистанційної освіти, а саме: з якими труднощами вони стикались у процесі віддаленої освіти (див. таблицю 1).

Таблиця 1

№		студенти	викладачі
1.	Відсутність технічного забезпечення	7%	20%
2.	Технічні збої апаратури	15%	22%
3.	Програмні збої додатків та онлайн-платформ	3%	2%
4.	Відсутність можливості підключення до мережі Інтернет	28%	12%
5.	Відсутність навичок користування додатками та онлайн-платформами	10%	27%
6.	Інші причини	27%	17%

Щодо першої причини – відсутність технічного забезпечення – її вказали 7% студентів та 20% викладачів. Респонденти скаржились на застарілу апаратуру, відсутність необхідних програм для розпізнавання сучасного формату файлів; серед студентів більше половини користувались лише мобільними телефонами за відсутності комп'ютерів та ноутбуків. Окремі викладачі були змушені придбати новий ноутбук та відремонтувати старий.

Технічні збої заважали навчатися 15% студентам та 22% викладачам. Серед найпоширеніших збоїв – непередбачене перезавантаження апаратури, зависання процесору, недостатня швидкість Інтернету під час відеоконференцій, перегрів процесору через велику кількість занять, проблеми з мікрофоном чи відеозв'язком.

Програмні збої додатків та онлайн-платформ заважали 3% студентам та 2% викладачам.

Через відсутність можливості підключення до мережі процес навчання ускладнювався у 28% студентів та 12% викладачів. Труднощі виникали у зв'язку з плановим відключенням світла (цю причину вказували і студенти, і викладачі), невчасна оплата Інтернету (в основному студенти), переїзд до селищ, де Інтернет відсутній (студенти).

Щодо відсутності навичок користування додатками та онлайн-платформами (10% – студенти, 27% – викладачі), то цю причину найчастіше вказували викладачі, які довгий час користувались традиційними формами навчання і майже не використовували у своїй діяльності комп'ютерні технології. Студенти теж потребували деякий час для опанування нових систем та платформ.

На інші причини вказували 27% студентів (забув / розрядився телефон, один ноутбук на кількох членів сім'ї при одночасних онлайн-заняттях, онлайн-заняття застало студента у транспорті, на вулиці тощо) та 17% викладачів (проблеми з розкладом на перших тижнях семестру).

Серед психологічних чинників, що супроводжують дистанційне навчання, також можна виділити труднощі та переваги. Серед труднощів у студентів: адаптація до нового формату проведення занять; збільшення відповідальності за власну діяльність у зв'язку з послабленням контролю; відсутність індивідуального підходу; недостатня емоційна забарвленість занять, відсутність емоційного спілкування з одногрупниками.

Труднощі у викладачів включають: адаптацію до нового формату занять, необхідність перебудовувати методи і прийоми подання інформації, пошук нових методів контролю; необхідність мотивування і стимулювання студентів; відсутність безпосереднього впливу на особистість за відсутності «екрану-бар'єру».

Перевагами можна назвати: можливість суміщати студентам навчання і роботи; вивільнення часу, який раніше витрачався на дорогу; можливість самостійно розподіляти свій час, організувати роботу з матеріалом відповідно власного ритму; комфортність від перебування у домашніх умовах.

Викладачі отримали переваги у вигляді творчого розкриття власного педагогічного потенціалу під час пошуку нових методів і прийомів навчання; економія часу; комфорт від перебування в звичних умовах.

І звісно головною перевагою є мінімізація ризику захворіти на коронавірусну інфекцію.

Висновки. Підводячи підсумки, можна зазначити, що світова криза, яка призвела до виведення освітнього процесу в дистанційний режим, стала тією мотивацією, яка змусила переглянути ставлення до інструментів та засобів інформаційних технологій. Численні сайти, онлайн-платформи, електронні журнали виявились корисними інструментами для організації освітнього процесу засобами телекомунікацій. Чітко прописані навчальні обов'язки студентів та добре продуманий алгоритм навчання можуть мати великий вплив на якість віддаленої роботи з матеріалом та виконання домашніх завдань. Тому на цьому етапі актуальними стають подальші дослідження потенціалу дидактичних можливостей інфокомунікацій, а також розроблення методичних рекомендацій щодо ефективного використання онлайн-ресурсів та активного впровадження інтернет-технологій у педагогічну практику як під час дистанційного, так і під час аудиторного режиму роботи.

Література

Дистанційне навчання в умовах карантину. Рекомендації вчителям, дирекції шкіл та батькам школярів. URL: <https://edpro.ua/blog/dystancijne-navchannja-na-karantyn> (дата звернення: 16.01.2021).

Гостевич Т. Г. Інформаційні технології в системі управління якістю вищої освіти. *Проблеми якості освіти в Білорусі та Росії в контексті інноваційних процесів*: зб. наук. праць. ч.2 // за ред. М. І. Вишневського. Білорусь. Могильов. 2009, С. 194.

Гришина І. В. Інформаційно-освітній простір супроводу освіти дорослих. *Особистість в єдиному освітньому просторі*: зб. наук. ст. І міжнародного освітнього форуму / за ред. проф. Крутій К. Л. Запоріжжя. ООО ЛІПС ЛТД. 2010. С. 190-192.

Кузнецова О. В. Дистанційне навчання: за і проти. *Міжнародний журнал прикладних і фундаментальних досліджень*. 2015. № 8-2. С. 362-364.

Кулакова А. Б. Покоління Z: теоретичний аспект. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pokolenie-z-teoreticheskiy-aspekt> (дата звернення 16.01.2021)

Лумпієва Т. П., Волков О. Ф. Покоління Z: психологічні особливості сучасних студентів. URL: <http://ea.donntu.org:8080/handle/123456789/21748> (дата звернення 16.01.2021)

Методичні рекомендації щодо формування дистанційних курсів та використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі ОНАЗ ім. О.С. Попова. URL: <https://onat.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Методичні-рекомендації-ЦДН.pdf> (дата звернення 15.01.2021)

Науменко Є. Н. Дослідження технологій дистанційного навчання при підготовці фахівців в області автоматизації і управління. *Молодий вчений*. 2013. № 6 (53). С. 96-98.

Оніщенко О. Навчання на карантині: що показало соціологічне дослідження. URL: <https://zn.ua/UKRAINE/ucheba-na-karantine-cto-pokazalo-sociologicheskoe-issledovanie-354500.html> (дата звернення 15.01.2021)

Положення про порядок проведення захисту випускних кваліфікаційних робіт бакалаврів та магістрів денної та заочної форми навчання у дистанційному режимі. URL: <https://onat.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/Положення-про-ВКР.pdf> (дата звернення 15.01.2021)

Тузова Т. М. Інформаційно-комунікативний простір як фактор інноваційного розвитку. *Інновації та підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації в Республіці Білорусь та за кордоном*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Мінськ: ДУ «БелІСА». 2008. 316 с.

Щодо організації дистанційного навчання. Лист МОН № 1/9-609 від 02.11.20 року. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/77298/ (дата звернення 16.01.2021)

Hirsh Chitkara. New research suggests students are learning considerably less from virtual environments. URL: <https://www.businessinsider.com/remote-learning-leaves-many-us-students-behind-2020-6> (дата звернення 16.01.2021)

Distance learning in a pandemic: difficulties and advantages

Shylina Nataliia²

Odessa National O. S. Popov Academy of Telecommunications, Odessa, Ukraine

The article is devoted to the problem of distance education, namely, education and upbringing under pandemic conditions. The relevance of the use of new computer and information learning technologies has been demonstrated. The connection of information technologies with the "Z" generation has been outlined as the main education idea of the person of the future. The issue of the coronavirus epidemic, which forced the urgent restructuring of all spheres of people's social life around the world, is addressed in the article. As a result, the problem of the global transition to distance learning under severe quarantine is becoming urgent. The author analyses domestic and foreign pedagogical experience of distance education. Among domestic authors, this problem was studied by O. Kuznetsova, E. Naumenko, O. Onishchenko. Actually, O. Kuznetsova highlights the advantages and disadvantages of distance learning. Foreign researches highlight the technical problems of online education, as well as the problems that lie beyond the purview of technology. These are the problems as follows: student's ability to communicate and play is limited by the environment within the Internet. These elements are critical to students' ability to develop their emotional and social intelligence. Teachers try to deliver personalised instruction to students in a virtual setting, and the responsibility, instead, falls to parents who may not be up to the task. Many students' dormitories do not promote learning. The purpose of our study was to analyse the conditions of distance learning according to the following criteria: organisational and methodological support, technical support, psychological difficulties in accordance with the example of Odessa National O. S. Popov Academy of Telecommunications (ONAT).

Thus, the availability of normative documents and provision of remote content has been analysed. 80 teachers and 150 students used the survey method and revealed that firstly, which online resources teachers most often use during distance education and secondly, what technical and psychological difficulties the participants of the educational process face. The data were analysed and fixed in the table.

² PhD in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Philosophy, Psychology and Pedagogy at the Odessa National O. S. Popov Academy of Telecommunications

Keywords: distance learning, information technologies, infocommunications, "Z" generation, distance learning within a quarantine, pandemic, COVID-19, coronavirus, online resource, online platform, technical support of training.

References

- Distanciine navchannya v umovah karantynu.* (2020) [Distance learning in quarantine]. Rekomendaciyi vchitelyam, direkcyi shkil ta batkam shkolyariv. Recommendations for teachers, school administrations and parents of students [in Ukrainian]. Retrieved from <https://edpro.ua/blog/dystancijne-navchannja-na-karantyn>
- Gostevich, T.G. (2009). Informaciyni tekhnologiyi v systemi upravlinnya yakisty vishchoyi osvity [Information technologies in the quality management system of higher education]. *Problemy yakosti osvity v Byelarusi ta Rosiyi v konteksti innovaciynyh procesiv.* – Problems of quality of education in Belarus and Russia in the context of innovation processes – Proceedings of the Conference Title. Part 2. Byelarus. Mogilov. pp. 194. [in Russian].
- Grishina, I.V. (2010) Informaciyno-osvitnii prostir suprovodu osvity doroslyh [Information and educational space for adult education]. *Osobystist v yedynomu osvitnomu prostori* – Proceedings of the articles of I International Educational forum "Personality in a single educational space". Zaporizhzhya. OOO LIPS LTD. 2010. pp. 190-192. [in Ukrainian].
- Kuznecova, O.V. (2015). Distanciynne navchannya: za i proty [Distance learning: pros and cons] – *International Journal of Applied and Basic Research.* № 8-2. pp. 362-364. [in Russian].
- Kulakova, A.B. (2014) *Pokolinnya Z: teoretichnij aspekt* [Generation Z: theoretical aspect] [in Russian]. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/pokolenie-z-teoreticheskiy-aspekt>
- Lumpiyeva, T.P., & Volkov, O.F. (2013) *Pokolinnya Z: psyhoogichni osoblyvosti suchasnyh studentiv* [Generation Z: psychological features of modern students] [in Russian]. Retrieved from <http://ea.donntu.org:8080/handle/123456789/21748> (data zvernennya 16.01.2021)
- Metodychni rekomendaciyi shchodo formuvannya dystanciynyh kursiv ta vykorystannya tekhnologij distanciynogo navchannya v osvitnomu procesi ONAZ im. O.S. Popova* [Methodical recommendations for the formation of distance learning courses and the use of distance learning technologies in the educational process ONAZ them. O.S. Popova] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://onat.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Metodichni-rekomendacii-CDN.pdf>
- Naumenko, Ye.N. (2013) Doslidzhennya tekhnologiy dystanciynogo navchannya pry pidgotovci fahivciv v oblasti avtomatyzaciyi i upravlinnya [A young scientist]. *Molodyy vchenyy – A young scientist.* 2013. № 6 (53). pp. 96-98. [in Russian].
- Onishchenko, O. (2020) *Navchannya na karantyni: shcho pokazalo sociologichne doslidzhennya* [Quarantine training: what a sociological study showed]. [in Russian]. Retrieved from https://zn.ua/UKRAINE/ucheba-na-karantine-cto-pokazalo-sociologicheskoe-issledovanie-354500_.html
- Polozhennya pro poryadok provedennya zahystu vypusknyh kvalifikaciynyh robit bakalavriv ta magistriv dennoyi ta zaochnoyi formy navchannya u dystanciynomu rezhymi* [Regulations on the procedure for the defense of final qualifying works of bachelors and masters of full-time and part-time study in distance mode] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://onat.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/Polozhennya-pro-VKR.pdf>
- Tuzova, T.M. (2008) Informaciyno-komunikatyvnyi prostir yak faktor innovaciyynogo rozvytku [Information and communication space as a factor of innovative development]. *Innovaciyi ta pidgotovka naukovykh kadriv vyshchoi kvalifikaciyi v Respublitsi Byelorus ta za kordonom* – Proceedings of the International scientific-practical Conference "Innovations and training of highly qualified scientific personnel in the Republic of Belarus and abroad". Minsk: BellSA. pp 316. [in Russian].
- Shchodo organizaciyi dystanciynogo navchannya [Regarding the organization of distance learning]. (2020) Lyst MON № 1/9-609 vid 02.11.20 roku – Letter of the Ministry of Education and Science № 1 / 9-609 dated November 2, 20 [in Ukrainian]. Retrieved from http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/77298/
- Hirsh Chitkara. New research suggests students are learning considerably less from virtual environments. URL: <https://www.businessinsider.com/remote-learning-leaves-many-us-students-behind-2020-6>

Accepted: February 26, 2021

